

Security Imaginaries. London: Routledge. 224 p.

15. Vasylytsia, O., et al. (2021). Hybrid Threats Glossary. WARN-project Academic Counteraction to Hybrid Threats. 73 p. DOI: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.21892.09609>

16. Maraschi, A. (2021). The Fimbulvetr Myth as Medicine against Cultural Amnesia and Hybris. Scandinavian-Canadian Studies, Vol. 28 pp. 89-105. Retrieved November 1, 2025, from <https://scancan.net/index.php/scancan/article/view/202/403>

17. Laruelle, M. (2019). Russian Nationalism: Imaginaries, Doctrines, and Political Battlefields. London: Routledge. 256 p.

18. Davidson, H. (2025). China Sharpens its Language on Taiwan as Part of 'Longer-Term' Strategy. The Guardian. Retrieved November 15, 2025, from <https://www.theguardian.com/world/2025/nov/12/china-taiwan-statements-longer-term-strategy>

DOI 10.31558/2617-0248.2026.11.3

УДК 323.1:325.14:327(4-6ЄС)

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН В КРАЇНАХ ЄС, НАПРАВЛЕНИХ НА ДОПОМОГУ МІГРАНТАМ-БІЖЕНЦЯМ ВІД ВІЙНИ З УКРАЇНИ 2022-2025 РР

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2635-7916>

Козловська Л. В., к. політ. н., доцент, ДЗ "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського"

У статті аналізуються політичні відносини приймаючих країн ЄС в період стихійного напливу мігрантів-біженців від війни з України, що мають свої регіональні особливості та визначаються різними рівнями вертикально-горизонтально структури загальноєвропейської політичної системи. Вони захищені комплексом інституцій, договорів і механізмів ЄС, які забезпечують стабільність, мир та захист від потенційних загроз на європейському континенті в результаті консолідуючої співпраці Європейської Комісії, Європейського Парламенту, Ради ЄС, Комітету регіонів та інших органів державної влади країн – членів ЄС. Однією з таких загроз стала агресія РФ в Україну, внаслідок якої почалася вимушена міграція українців за кордон з метою збереження свого життя в умовах війни. Стихійність і масовість прибуття мігрантів-біженців від війни з України 2022-2025 рр. вплинули на політичні відносини приймаючих країн ЄС як на одним із видів суспільних відносин. Підґрунтям їх виникнення стала міграція біженців від війни з України в умовах агресії РФ. Причина таких відносин – намагання приймаючих країн ЄС зберегти стабільність своєї політичної системи під тиском непередбачуваного напливу українців-біженців від війни, що могло породити хаос і напругу в роботі всієї політичної системи ЄС. Їх зміст закладений в загальній системі спільної політичної діяльності з політичними відносинами в різних формах в приймаючих країнах ЄС, направленої на прийняття, розміщення та соціальну допомогу мігрантам-біженцям від війни з України. Процес реалізації цих політичних відносин включає послідовність політичних подій, зумовлених обставинами напливу мігрантів-біженців від війни з України в приймаючі країни ЄС. Його наслідками стала неосяжна цілеспрямована соціально-політична діяльність з різними формами політичних відносин: співробітництва, консенсусу, компромісу, консолідації політичних сил (державних структур, політичних і громадських організацій та громадян приймаючих країн ЄС) з питань прийому, розміщення та соціальної допомоги мігрантам-біженцям від війни з України приймаючими країнами ЄС в 2022-2025 рр.

Ключові слова: політичні відносини, співробітництво, консенсус, компроміс, консолідація, мігранти-біженці, приймаючі країни ЄС.

Kozlovska L. Regional peculiarities of political relations in the EU countries aimed at assisting migrant refugees from the war in Ukraine in 2022-2025

The article analyzes the political relations of the host EU countries during the period of the spontaneous influx of migrants-refugees from the war in Ukraine, which have their own regional characteristics and are determined by different levels of the vertical-horizontal structure of the pan-European political system. They are protected by a set of EU institutions, treaties and mechanisms that ensure stability, peace and protection from potential threats on the European continent as a result of the consultative

cooperation of the European Commission, the European Parliament, the Council of the EU, the Committee of the Regions and other public authorities of the EU member states. One of these threats was the Russian aggression in Ukraine, which resulted in the forced migration of Ukrainians abroad to save their lives in the war. The spontaneous and massive arrival of refugee migrants from the war in Ukraine in 2022-2025 affected the political relations of the EU host countries as a type of social relations. The reason for their emergence was the migration of refugees from the war from Ukraine in the context of Russian aggression. The reason for such relations is the attempts of the EU host countries to maintain the stability of their political system under the pressure of an unpredictable influx of Ukrainian refugees from the war, which could have created chaos and tension in the work of the entire EU political system. Their content is embedded in a general system of joint political activities with political relations in various forms in the EU host countries aimed at accepting, accommodating and providing social assistance to war refugees from Ukraine. The process of implementing these political relations involves a sequence of political events caused by the circumstances of the influx of refugee migrants from the war from Ukraine to the EU host countries. It resulted in an immense targeted socio-political activity with various forms of political relations: cooperation, consensus, compromise, consolidation of political forces (state structures, political and public organisations and citizens of the EU host countries) on the reception, accommodation and social assistance to migrant refugees from the war in Ukraine by the EU host countries in 2022-2025.

Keywords: political relations, cooperation, consensus, compromise, consolidation, refugee migrants, EU host countries.

Постановка проблеми. Військова агресія рф в Україні спричинила трансформаційні процеси в соціально-політичній сфері не тільки України, а й всього світового співтовариства, так як цивілізація підтримує і забезпечує порядок. [15, с.232] Особливими виявились зміни в політичних інститутах та їх базовій складовій - політичних відносинах європейських країн, що потребує окремого розгляду. Актуальність обраної тематики обумовлена не лише її науковою цінністю, але й необхідністю практичного вирішення проблем політичних відносин, які постають перед європейським співтовариством в умовах напливу мігрантів-біженців від війни з України в 2022-2025 рр. [11] Науковий пошук спрямований на розширення та доповнення вже існуючих напрацювань в надзвичайних умовах продовження військової агресії рф в Україні, що спричиняє притік нових українських мігрантів-біженців від війни до приймаючих країн ЄС. [9, с.62] Так як політичні відносини є механізмом втілення політичних інтересів, в роботі буде акцентовано увагу саме на політичних відносинах, які кінцевою метою мають політичні інтереси. Однак в силу тематики роботи політичні інтереси не будуть розкриватись, так як це тема іншого, більш глибокого, наукового пошуку. З теоретичної та практичної точок зору вжита спроба дослідити причини та наслідки політичних відносин в країнах ЄС, направлених на допомогу мігрантам-біженцям від війни з України 2022-2025 рр. в ракурсі їх регіональних особливостей. **Мета** статті полягає в конкретизації та уточненні визначення поняття «політичних відносин» та їх форм в науковому вимірі під впливом фактору непередбачуваності в умовах стихійного напливу мігрантів –біженців від війни з України в 2022-2025 рр.

Методологічною основою наукового пошуку стала сукупність загальнонаукових (аналіз, синтез, індукція, дедукція) та спеціально-наукових методів пізнання: системний та структурно-функціональний методи дозволили розкрити сутність та зазначити першочерговість форм політичних відносин в умовах невизначеності під час стихійного напливу мігрантів-біженців від війни з України в приймаючі країни ЄС, що є важливим досвідом для функціонування політичної системи будь-якого суспільства. [5, с.414]

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Тематика регіональних особливостей політичних відносин в країнах ЄС, направлених на допомогу мігрантам-біженцям від війни з України 2022-2025 рр. не так широко розкрита у вітчизняному та зарубіжному науковому середовищі. Крім того, у даному дослідженні акцент зроблено на висвітленні спроможностей політичної системи ЄС, з її політичними відносинами в різних формах, направлених на утримати стабільність під час стихійного напливу мігрантів-біженців від війни з Україною в умовах агресії рф 2022-2025 рр.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На науковому рівні проблематиці регіональних особливостей політичних відносин з першочерговістю форм їх здійснення за значущістю в умовах невизначеності під впливом факторів стихійності напливу мігрантів-біженців від війни з України не часто приділяється увага. До сучасних українських вчених, які в контексті своїх досліджень звертають увагу на цей феномен, належать : Бензарь А. Пестова О. («Міграційні процеси в Україні у воєнний період (2022- початок 2023рр)», 2024) [1], Лібанова Е., Позняк О., Цимбал О. (« Масштаби та наслідки вимушеної міграції населення України внаслідок збройної агресії Російської Федерації», 2022) [4], Сімахова А., Церковний І. («Міграційні процеси в Україні в роки війни: соціальний аспект», 2022)[9] та ін. Термін «політичні відносини» з класичними формами їх здійснення вживається як у публіцистичних, так і в наукових публікаціях, проте чіткої послідовності і обґрунтування раціональності і доречності добору форм здійснення політичних відносин в екстремальних умовах невизначеності з метою збереження стабільності політичної системи не багато. Зарубіжні дослідники більше уваги приділяють цьому поняттю та його перспективам: Дущик М., Качмарчик П. («Війна в Україні та

міграція до Польщі: випередження та виклики», 2022) [12], Куфлінський М. («Європоцентризм у концепції зіткнення цивілізацій Самюеля П. Гантінгтона», 2022)[14] та ін.

Виклад основного матеріалу. Традиційне сприйняття політичних відносин ЄС, заснованих на принципах європейських цінностей, сьогодні не буде повним, так як крім громадян країн ЄС, в європейські політичні відносини сьогодні залучені мігранти-біженці від війни в Україні, що назагал нараховують 8-6 мільйонів українських громадян з 2022 по 2025 рр.[13,с.245] Це передбачає новий погляд на структуру системи політичних відносин, наслідком чого може стати перебудова самої системи політичних і міжособистісних відносин європейських країн. Прояв і сукупність політичних відносин, які організуються і функціонують в політичних інститутах (основним із яких є держава) в європейських країнах сьогодні, має свої особливості в умовах необхідності співіснування корінного населення приймаючих європейських країн та українських мігрантів-біженців. Вони утворили систему свідомих і підсвідомих (стихійних) взаємозв'язків і взаємодій політичних суб'єктів і об'єктів на різних рівнях горизонтального та вертикального виміру в багатоманітному прояві. [5,с.187] Хаотичність і стихійність міграційного притоку біженців від війни з України внесла сум'яття з березня 2022 року в розмірене соціально-політичне життя європейців, яке продовжується і сьогодні. Проведене в цьому ракурсі соціологічне дослідження, описане в статті «Мігранти в міжнародних відносинах: практика соціального розвитку в Україні та країнах ЄС, що приймають мігрантів, у світлі перебігу та наслідків російської агресії», висвітлює більшість позитивних і негативних сторін політичних відносин зазначеного періоду, тому немає необхідності ще раз на ньому зупинятись. [13,с.251-255] Зосередимось на теоретико-методологічному аспекті феномену політичних відносин з зміненими формами їх реалізації в європейських країнах під впливом агресії РФ в Україні та вимушеної еміграції українських біженців від війни. Збалансована і виважена європейська соціально-політична організація життя в таких умовах вистояла і змогла самоорганізуватись та удосконалитись, так як вона характеризується рисами професіоналізму і усвідомленості, які базуються на високій духовній та міцній матеріальній складових. Важливим чинником стабільності європейського суспільства в умовах агресії РФ в Україну стала цивілізованість, що послугувала міцним фундаментом політичних і міжособистісних відносин демократичного спрямування, зорієнтованих на загальну ідею допомоги і співпереживання українським мігрантам-біженцям з огляду на перспективу захистити себе від можливої агресії РФ в разі поразки України.[14,с.128] Ці політичні відносини мали регулюючий вплив і сприяли подоланню можливої кризи, яка могла виникнути в результаті стихійності та непередбачуваності великого напливу мігрантів-біженців від війни з України.Така стихійність і непередбачуваність визначили характер політичних відносин в європейських країнах 2022-2025 рр. шляхом функціонування інституцій Європейського Союзу: Європейської Комісії, Європейського Парламенту, Ради ЄС, Комітету регіонів та інших органів державної влади країн – членів ЄС в умовах напливу мігрантів-біженців від війни з України. В таких умовах відійшла на другий план непримиренна боротьба ведучих політичних сил країн ЄС. [5, 312] Її змінило прагнення до порозуміння з метою вирішення загальних питань, що виникли в результаті напливу біженців від війни в Україні в приймаючі країни ЄС. Європейські політичні актори зорієнтувались на суспільну згоду у вирішенні питань прийому і розташування мігрантів-біженців від війни з України та влиття їх в європейські політичні відносини в умовах постійного очікування соціально-політичного вибуху від неможливості швидкої адаптації та пристосування українців-біженців та корінного населення приймаючих країн ЄС один до одного у будь-якій формі, запобігання таким загострюванням з метою утримання стабільності і безпеки.[4,с.40] Політичним відносинам в таких умовах характерні нові тенденції, викликані непередбачуваністю і стихійністю напливу мігрантів-біженців від війни в Україні в приймаючих країнах ЄС. Під їх впливом змінилась схема політичних відносин з відходом від пріоритету повсякденних політичних проблем до пріоритету внутрішніх та міжнародних проблем, пов'язаних з прийомом мігрантів-біженців від війни в Україні країнами ЄС.[12,с.168] Особливістю цих політичних взаємовідносин є спільна діяльність представників громадянського суспільства (приймаючих країн ЄС і мігрантів-біженців від війни в Україні) як соціально-політичних суб'єктів, що здійснюють через організаційні структури різних напрямків діяльності з політичними та гуманітарними цілями.[11, с.166] Діють вони одночасно на горизонтальному та вертикальному рівнях, не виключаючи та доповнюючи один одного. Така спільна взаємодія стала запорукою подолання стихійності і непередбачуваності в політичних відносинах, запобігла хаосу і сприяла швидкому налагодженню суспільно-політичного життя прибулих вимушених мігрантів з України в нових місцях проживання приймаючих країн ЄС.[1,с.40] Завдяки наскрізним вертикально-горизонтальним соціально-політичним відносинам збереглася функціональність і цілісність діяльності всього політичного механізму ЄС. Тобто, була практично реалізована сутність європейських політичних відносин з врахуванням інтересів кожної з соціальних груп, європейських держав як ініціаторів прийняття біженців від війни з України, європейського суспільства в цілому і особистості кожного громадянина приймаючої країни та прибулих громадян України, що набули статусу захисту, як суб'єктів політики.[3,7,8]В таких умовах на перший план вишло поняття політичної позиції в політичних відносинах, що виражало ставлення суб'єктів політики (державних структур, політичних, громадських організацій та громадян приймаючих країн ЄС) до інших учасників політичної діяльності в умовах прийому мігрантів-біженців від війни з України, яке виражало розуміння політичного моменту необхідності спільної допомоги українським біженцям, оцінку вимушеної міграції українських громадян під тиском агресії РФ як політичного явища, свідомий вибір способу дії, направленої на вирішення гострого міграційного виклику. Політична позиція

вплинула на класичне трактування політичних відносин як відносин суб'єктів політики з приводу завоювання, утримання та здійснення (функціонування) політичної влади, яке змістило центр поняття на реалізацію владних проєктів, націлених на стабілізацію стихійних політичних процесів, пов'язаних з прибуттям біженців з України.[2,с.305] Основні форми здійснення політичних відносин, відповідно, теж трансформувались - одні з них набули значущості, інші відійшли на задній план. Політична консолідація стала основною формою політичних відносин, так як вона сприяла об'єднанню зусиль державних структур, політичних, громадських організацій та громадян приймаючих країн ЄС з приводу довгострокової стратегії реалізації програми з питань допомоги вимушеним мігрантам-біженцям від війни з України.[5,с.260] На основі Директиви Ради 2001/55/ЄС про мінімальні стандарти для надання тимчасового захисту у випадку масового напливу переміщених осіб та про заходи, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийняття таких осіб та розподілу наслідків такого прийому 04. 03.2022 року Радою ЄС ухвалено рішення про активацію дії Директиви для українців.[7] Цей документ ліг в основу консолідуючої діяльності всіх соціально-політичних структур, що почали допомагати мігрантам-біженцям від війни в приймаючих країнах ЄС. Фінансове забезпечення соціально-політичної діяльності державних структур, політичних, громадських організацій та громадян приймаючих країн ЄС щодо прийому, розміщення та соціального забезпечення біженців від війни з України взяли на себе структурні та інвестиційні фонди ЄС: Європейський фонд регіонального розвитку, Європейський соціальний фонд, Фонд згуртованості при підтримці Міжнародного Валютного Фонду, фінансових відділень Організації Об'єднаних Націй, благодійних і волонтерських фондів Міжнародної Організації Червоного Хреста та ін. [10] На загальноєвропейському, регіональному та місцевому рівнях кожна з приймаючих країн ЄС розробила свої Операційні програми, що здійснюють контроль фінансів, виділених на забезпечення необхідного рівня життя мігрантів-біженців від війни з України, визначають пріоритети використання коштів європейських фондів на своїй території після узгодження з Європейською Комісією.[9,с.62] Національні уряди приймаючих країн ЄС координують процес розподілу фінансування між регіонами. Вони розробляють національні стратегії просторового та регіонального розвитку, встановлюють правила співфінансування з бюджетів держав-членів ЄС, які охоплюють сегмент роботи з мігрантами-біженцями від війни з України. Сучасна модель багаторівневого управління ЄС (Multi-level Governance), відповідно до принципів децентралізації та субсидіарності, дає можливість здійснювати постійний моніторинг та контроль за виконанням програм фінансування розміщення та соціальної допомоги мігрантам-біженцям від війни з України в приймаючих країнах ЄС.[14,с.128] Політичні сили (державні структури, політичні і громадські організації та громадяни приймаючих країн ЄС) здійснюють політичні відносини в різних формах щодо збереження стабільності країн ЄС та забезпечення достатнього соціально-політичного рівня життя мігрантів-біженців від війни з України. З урахуванням такого ракурсу вони приймають участь у розробці стратегій місцевого розвитку, реалізують конкретні проєкти, що фінансуються з фондів ЄС.[12,с.166] Вони забезпечують партнерську взаємодію з бізнесом, громадськими організаціями, місцевими громадами, впроваджують інтегровані територіальні інвестиції, тісно поєднуючи повсякденні нагальні соціально-політичні питання з забезпеченням надання ефективної допомоги мігрантам-біженцям від війни з України з метою збереження стабільності політичної системи назагал. Основним політичним силам цих країн довелося частково призупинити політичну боротьбу, забути про протистояння та перейти на рівень політичних відносин в формі консенсусу – пошуку згоди, одностайності та спільних рішень в цьому напрямку, так як прийом мігрантів-біженців від війни з України вимагав згуртованості, одностайності, швидких політичних рішень у вирішенні питань з метою подолання проблем хаосу та стихійності.[6,с.133] Позитивним результатом консенсусу між політичними силами приймаючих країн ЄС в умовах напливу біженців від війни з України стала консолідація як форма політичних відносин та різновид об'єднаних суспільно-політичних процесів, що виявилися в спільній діяльності політичних партій, суспільно-політичних рухів, груп інтересів, громадських організацій та громадян як юридичних і фізичних осіб.[6, с.134] Вона (консолідація) містила зміцнення, об'єднання, інтеграцію, згуртування всіх політичних сил приймаючих країн ЄС з метою допомоги прибулим біженцям від війни з України та формувалась і утверджувалась засобами політичного правління і інтеграції європейського суспільства. Політична консолідація як згода між суб'єктами політичного процесу (політичними силами приймаючих країн ЄС та прибулими біженцями від війни з України) стала передумовою реалізації громадянських прав і свобод українських мігрантів.[6, с.135] Ще однією діючою формою політичних відносин цього періоду в приймаючих країнах ЄС став політичний компроміс як угода між політичними опонентами (різними політичними силами, представленими політичними партіями, суспільно-політичними рухами, групами інтересів, громадськими організаціями та громадянами як юридичними та фізичними особами) в умовах спільної політичної діяльності по наданню термінової допомоги українським мігрантам-біженцям.[4.с.47] Політичний компроміс, як тимчасова угода, в таких умовах крив в собі взаємні поступки і прийнятність та узгодженість умов під час виконання спільних завдань щодо забезпечення основних напрямків надання допомоги українським біженцям від війни з метою позитивного вирішення завдань ситуації напруженості, пов'язаної з прийняттям та розміщенням прибулих громадян України.[1,с.39] В результаті політичного компромісу в середині політичних сил приймаючих країн ЄС відбувався обмін поступками, політичні опоненти приховували своє невдоволення основними причинами протистояння та недовіру до опонента, поставивши на перший план спільне виконання завдань за призначенням щодо допомоги біженцям.[9,с.63] Так як глибинні політичні протиріччя не були

усунуті, тобто, вони були «відкладеними», то політичний компроміс (як форма політичних відносин) допомагає зберегти мирні стосунки між політичними опонентами на період надання допомоги мігрантам-біженцям від війни з України при усвідомленні необхідності припинення відкритої боротьби в умовах дефіциту часу, який був потрібний для виконання спільних завдань.[5,с.50] Суттєвою особливістю політичного компромісу є можливість управління етнонаціональними відносинами, що є дуже цінним в співпраці політичних опонентів щодо забезпечення ефективних соціально-політичних умов прийому та влаштування мігрантів-біженців від війни з України корінними жителями приймаючих країн інших національностей на основі принципів і норм міжнародного права. [12,с.169] В такому варіанті політичний компроміс став найефективнішою стратегією у врегулюванні можливих етнополітичних конфліктів між місцевим населенням приймаючих країн ЄС та українцями-біженцями. Позитивним наслідком політичного компромісу, як форми політичних відносин, стали прийняті доречні політичні рішення на різних рівнях вертикалі та горизонталі влади приймаючих країн ЄС щодо ефективного і швидкого розміщення мігрантів-біженців від війни з України і створення системи взаємоконтролю за виконанням взятих зобов'язань.[10] Політичні відносини можуть проходити у формі співробітництва – це, на думку теоретиків політичної науки, головна форма їх втілення.[5,с.160] Вона передбачає спільну діяльність, спільну працю для досягнення мети (в варіанті приймаючих країн ЄС) – ліквідації наслідків стихійного прибуття мігрантів-біженців від війни з України шляхом їх прийому, розміщення, забезпечення всім необхідним для життя та утримання і забезпечення стабільності в політичній системі. Політичні сили в складі державних структур, політичних, громадських організацій та громадян приймаючих країн ЄС завдяки співробітництву змогли досягти позитивних результатів з надання допомоги та притулку біженцям від війни з України, так як ця політична діяльність не суперечить цілям кожного з політичних учасників.[15,с.140] В досягненні мети політичних відносин у формі співпраці – утримання політичної стабільності під час прийому мігрантів з України - домінують спільні пошуки реалізації загальних інтересів, пов'язаних з забезпеченням всього необхідного для проживання мігрантів-біженців від війни з України в приймаючих країнах ЄС. На прикладі співпраці як форми політичних відносин простежується рекурсія як функція, що викликає саму себе в своєму власному виконанні. Тобто, учасникам політичного процесу в приймаючих країнах ЄС – політичним силам - в процесі реалізації співпраці як функції політичних відносин, доводиться задля якісного виконання завдань з забезпечення українських біженців від війни всім необхідним застосовувати повторення своїх дій кілька разів, що викликано постійним притоком мігрантів з України. [14,с.131] Виникають ситуації, коли політичний об'єкт містить у своєму описі самого себе (таким об'єктом є українські біженці назагал). Для реалізації поставлених завдань учасники політичних відносин в формі співробітництва працюють разом задля досягнення спільних цілей, що дає позитивний результат і сприяє відновленню політичної стабільності в приймаючих країнах ЄС. Проте форми політичних відносин можуть бути не доскональними і не повністю забезпечувати кінцеву мету політичних відносин та політичних інтересів. Якщо хід і спрямованість політичних відносин не забезпечують економічні, соціальні та політичні процеси, вони ведуть до соціально-політичної напруги, яка може закінчитись конфліктом. [5,с.345] Прикладом забезпечення політичної стабільності та запобігання напрузі з можливими конфліктами у всіх сферах соціально-політичного життя приймаючих країн ЄС в період прийому, розміщення та забезпечення всім необхідним українських біженців, може бути консолідована взаємодія всіх політичних сил ЄС з вирішення завдань з подолання стихійності від непередбачуваного напливу мігрантів від війни з України. На цей період боротьба та конкуренція, як форми політичних відносин, були відсунуті на задній план з метою вирішення першочергових соціально-політичних завдань з політичної згуртованості європейського співтовариства в питаннях подолання перешкод і негараздів, спричинених стихійною масовою міграцією біженців від війни з України. [1,с.43] Більше трьох років приймаючі країни ЄС надають допомогу мігрантам-біженцям від війни з України. Шансів на те, що віроломна агресія РФ в Україну закінчиться майже немає. Її зможе зупинити тільки косоцітована європейська спільнота. Тому сьогодні з'являються проекти від Єврокомісії, які пропонують повністю економічно інтегрувати Україну в ЄС, не чекаючи на вступ країни до союзу. [15,с.428] Це допоможе краще інтегруватись мігрантам-біженцям від війни з України в європейське співтовариство, на законодавчому рівні змінити статус з мігрантів-біженців на повноцінних громадян ЄС, що дасть можливість переорієнтувати політичні процеси з політичними відносинами в безпосередньо політичне поле стабільного європейського політичного життя. Кожен з представників політичних сил ЄС(державні структури, політичні і громадські організації, громадяни приймаючих країн ЄС назагал) виконує свою специфічну роль у політичних відносинах: здійснює планування, фінансування та реалізацію заходів регіонального розвитку, які сьогодні включають надання допоги мігрантам-біженцям від війни з України з метою подолання стихійності та напруги, пов'язаної з їх приїздом до приймаючих країн ЄС. [12,с.165] Вони забезпечують принципи децентралізації, партнерства та сталого розвитку. [14,с.126] Така модель багаторівневого управління дозволяє враховувати як загальноєвропейські стратегічні інтереси, так і локальні потреби та ініціативи(включаючи допомогу мігрантам-біженцям від війни з України), сприяючи зменшенню територіальних диспропорцій та забезпеченню економічної, політичної, соціальної та територіальної згуртованості у межах ЄС.

Висновки. Проаналізувавши низку праць вчених-політологів можемо стверджувати, що регіональними особливостями політичних відносин в країнах ЄС, направлених на допомогу мігрантам-біженцям від війни з України 2022-2025 рр. є намаганням зберегти стабільність політичної системи ЄС від непередбачуваності і

стихійності напливу українців-біженців від війни з допомогою співпраці, співробітництва, консенсусу, компромісу, консолідації та інших форм політичних відносин. Вершиною такої спроможності може стати реалізація проектів від Єврокомісії, які пропонують повністю економічно інтегрувати Україну в ЄС, не чекаючи на вступ країни до Європейського Союзу. Аргументи, які висувають вчені щодо удосконалення форм політичних відносин в умовах напливу мігрантів-біженців від війни з України в приймаючих країнах ЄС потребують детального подальшого вивчення.

Бібліографічний список:

1. Бензарь А. Пестова О. Міграційні процеси в Україні у воєнний період (2022-початок 2023рр). *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 1(19) С.30-44
2. Боярська О. Цивілізаційна парадигма С. Хантингтона та сучасна "лінія розлому" України / О. А. Боярська, О. О. Поплавський. *Політологічний вісник*. 2015. Вип. 79. С. 301–311.
3. Директива Ради 2001/55/ЄС про мінімальні стандарти для надання тимчасового захисту у випадку масового напливу переміщених осіб та про заходи, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийняття таких осіб та розподілу наслідків такого прийому. *Рада Європейського Союзу*. URL: https://eur_lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:212:00
4. Лібанова Е., Позняк О., Цимбал О. Масштаби та наслідки вимушеної міграції населення України внаслідок збройної агресії Російської Федерації. *Демографія та соціальна економіка*. 2022. № 2(48). С. 37-57. URL: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001339377>
5. Парсонс В. Публічна політика: Вступ до теорії й практики аналізу політики: Пер. з англ. К. 2006. 549с.
6. Петухова О. В. Консолідація: сутність і види. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 3. С. 130–135
7. Радою ЄС ухвалено рішення про активізацію дії Директиви для українців/ Council Implementing Decision(EU) 2022/382, 2022, 04.04 *Рада Європейського Союзу*. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU22006>
8. Рада ЄС продовжила тимчасовий захист для українських біженців до березня 2026 року, 2024, 06, 24 *Рада Європейського Союзу*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/refugee-inflow-from-ukraine/>
9. Сімахова А., Церковний І. Міграційні процеси в Україні в роки війни: соціальний аспект. *Економіка, управління та адміністрування*. 2022. № 4.(102). С. 61-64. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2022-4\(102\)](https://doi.org/10.26642/ema-2022-4(102))
10. Центр економічної стратегії. Біженці з України: хто вони, скільки їх та як їх повернути? Фінальний звіт. 23.09.04 URL: <https://ces.org.ua/refugees-from-ukraine-ukr-final-report/>
11. 11,4 мільйона українців покинули свої домівки через війну – ООН. РБК-Україна. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/voynu-svoi-doma-pokinuli-11-4mlnukraintsev-1649511897>
12. Duszyk, M., Kaczmarek, P. Wojna na Ukrainie i migracja do Polski: Outlook and Challenges. *Intereconomics*. 2022. 57(3), p. 164-170 URL: <https://www.intereconomics.eu/contents/year/2022/number/3/article/the-war-in-ukraine-and-migration-to-poland-outlook-and-challenges.html>
13. Kozlovska L., Voropay S., Moroz V. Migrants in international relations: the practice of social development in Ukraine and the receiving countries of the EU in the light of the course and consequences of Russian aggression // колективна монографія «Міжнародне співтовариство та Україна в процесах економічного та цивілізаційного поступу: актуальні економіко-технологічні, ресурсні, інституціональні, безпекові та соціогуманітарні проблеми», м. Рига, Латвія, 2024, с.244-261
14. Kufliński M. Eurocentrism in Samuel P. Huntington's Concept of the Clash of Civilisations // *Polish Political Science Yearbook*. 2022. 51(3). P.125-134
15. Huntington, S. The clash of civilizations and the remaking of world order. New -York, 1996, 571p.

References:

1. Benzar A. Piestova O. (2024) Migrants in Ukraine in the war period (2022- start of 2023rr). *Actual questions in modern science*. № 1(19) S.30-44
2. Boiarska O. (2015) Civilizational paradigm S. Huntington and modern "line of fracture" Ukraine / O. A. Boiarska, O. O. Poplavskyi // *Political Science Yearbook*. Vyp. 79. S. 301–311.
3. Dyrektyva Rady 2001/55/Yes pro minimalni standarty dlia nadannia tymchasovoho zakhystu u vypadku masovoho nplyvu peremishchenykh osib ta pro zakhody, shcho spriaiat zbalansovanosti zusyly mizh derzhavamy-chlenamy shchodo pryiniattia takykh osib ta rozpodilu naslidkiv takoho pryomu. Rada Yevropeiskoho Soiuzu. URL: https://eur_lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:212:00
4. Libanova E., Pozniak O., Tsybmal O. (2022) Masshtaby ta naslidky vymushenoї mihratsii naseleennia Ukrainy vnaslidok zbroinoї ahresii Rosiiskoi Federatsii. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*.-№ 2(48). S. 37-57. URL: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001339377>
5. Parsons V. (2006) Publichna polityka: Vstup do teorii y praktyky analizu polityky: Per. z anhl. K. 549s.
6. Petukhova O. (2015) Konsolidatsiia: sutnist i vydy. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. - № 3. S. 130–135
7. Radoiu Yes ukhvaleno rishennia pro aktyvatsiiu dii Dyrektyvy dlia ukrainsiv/ Council Implementing Decision(EU) 2022/382, 2022, 04.04 *Rada Yevropeiskoho Soiuzu*. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU22006>
8. Rada Yes prodovzhyala tymchasovyi zakhyst dlia ukrainskykh bizhentsiv do bereznia 2026 roku, 2024, 06, 24 *Rada Yevropeiskoho Soiuzu*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/refugee-inflow-from-ukraine/>
9. Simakhova A., Tserkovnyi I. (2022) Migrants in Ukraine in the war period: social aspect. *Economics*,

upravlinnia ta administruvannia.- № 4.(102). S. 61-64. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2022-4\(102\)](https://doi.org/10.26642/ema-2022-4(102))

10. Tsentr ekonomichnoi stratehii. Bizhentsi z Ukrainy: khto vony, skilky yikh ta yak yikh povernuty? Finalnyi zvit. 23.09.04 URL: <https://ces.org.ua/refugees-from-ukraine-ukr-final-report/>

11. 11,4 miliona ukraintsiv pokynuly svoi domivky cherez viinu – OON. RBK-Ukraina. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/voyny-svoi-doma-pokinuli-11-4mlnukraintsev-1649511897>

12. Duschyk, M., Kaczmarych, P.(2022) Wojna na Ukrainie i migracja do Polski: Outkook and Challenges. *Intereconomics.*- 57(3), p. 164-170 URL: <https://www.intereconomics.eu/contents/year/2022/number/3/article/the-war-in-ukraine-and-migration-to-poland-outlook-and-challenges.html>

13. Kozlovska L., Voropay S., Moroz V.(2024) Migrants in international relations: the practice of social development in Ukraine and the reseiving countries of the EU in the light of the course and consequences of Russian aggression // колективна монографія «*The international community and Ukraine in the processes of economic and civilisational progress: current economic, technological resource, institutional, security and socio-humanitarian issues*», Riga, Latvia, c.244-261

14. Kufliński M.(2022) Eurocentrism in Samuel P. Huntington’s Concept of the Clash of Civilisations//*Polish Political Science Yearbook.* 51(3), P.125-134

15. Huntington, S.(1996) *The clash of civilizations and the remaking of world order.* New York 571P.

DOI 10.31558/2617-0248.2026.11.4

УДК 321.02:329

ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ ТА ЇХ ВЗАЄМОДІЯ З ІНСТИТУТАМИ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5769-7345>

Примуш М. В., д. політ. н., професор, Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара

У статті охарактеризовано політичні партії як ключовий елемент функціонування сучасної демократичної політичної системи, що забезпечує представництво інтересів громадян, формування політичних еліт, участь у виробленні державного курсу та організацію суспільної підтримки політичних рішень. Обґрунтовано, що ефективність партій визначається не лише їх участю у виборчому процесі, а й постійною інституційною взаємодією з органами державної влади, у межах якої відбувається трансформація суспільних запитів у конкретні управлінські рішення та публічну політику. Досліджено основні канали взаємодії політичних партій з інститутами політичної системи, зосереджені на парламенті, уряді, інституті президента або глави держави, виборчій адміністрації та судовій системі. Показано, що в парламенті політичні партії реалізують свій вплив через діяльність фракцій і комітетів, узгодження законодавчих ініціатив, формування коаліцій, організацію опозиційної діяльності та використання інструментів парламентського контролю над урядом, що забезпечує політичну відповідальність виконавчої влади. Визначено, що на урядовому рівні партії відіграють вирішальну роль у формуванні коаліцій, підтримці програмних пріоритетів через механізми партійної дисципліни, кадровому наповненні виконавчих органів та несенні політичної відповідальності за результати реалізації державної політики. Розкрито значення партій у підтримці кандидатів на посаду президента або глави держави, а також у формуванні політичної легітимності влади, що впливає на стабільність інституційної взаємодії в державі. Окреслено роль виборчих органів у забезпеченні рівності політичної конкуренції, контролю за фінансуванням партій та прозорістю їхньої діяльності у виборчому процесі. Особливу увагу приділено місцю судової влади та механізмів конституційного контролю у визначенні правових меж діяльності політичних партій, застосуванні санкцій у разі порушення законодавства та захисті демократичних принципів. Зроблено висновок, що ефективність функціонування політичних партій залежить від збалансованої взаємодії з інститутами політичної системи, поєднання політичної конкуренції з правовими нормами та забезпечення прозорості і підзвітності партійної діяльності, що є необхідною умовою стабільності демократичного політичного режиму.

Ключові слова: політичні партії, політична система, парламент, уряд, коаліція, опозиція, виборчі органи, конституційний контроль, партійне фінансування, Польща, Чехія, Словаччина.

Prymush M. Political parties and their interaction with the institutions of the political system

The article characterizes political parties as a central element of the political system that ensures the